

Мороз Світлана Анатоліївна

*кандидат наук з державного управління,
старший науковий співробітник Навчально-науково-виробничого центру
Національного університету цивільного захисту України*

ORCID 0000-0002-2696-1278
e-mail: ra.ekma@gmail.com

ДЕТЕРМІНАНТИ ЯКОСТІ ВИЩОЇ ОСВІТИ ЯК ПІДГРУНТЯ ДЛЯ ВДОСКОНАЛЕННЯ МЕХАНІЗМІВ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ ЇЇ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯМ

Обґрунтовано можливість розгляду питань забезпечення якості вищої освіти у межах проблемного поля галузі науки “Публічне управління”. За результатами відповідей респондентів з’ясовано значущість окремих детермінант якості вищої освіти у межах загального сприйняття відповідного феномену. Визначено важливість участі держави у забезпеченні якості вищої освіти, а також запропоновано напрями вдосконалення змісту та практики використання відповідних механізмів державного управління.

Ключові слова: якість вищої освіти; механізми державного управління; детермінанти якості вищої освіти; опитування студентів; забезпечення якості вищої освіти; державне управління.

Постановка проблеми. Питання реформування вищої освіти та забезпечення її якості, з огляду на свою неабияку значущість для соціально-економічного розвитку держави та суспільства, є об’єктом професійної уваги суб’єктів державного управління. На думку Президента України, реформа освіти повинна розглядатись Урядом на рівні пріоритетної, адже освіта є не лише інвестицією в майбутнє держави [1], а й інструментом забезпечення інтеграції України до Європейського Союзу [2].

У контексті необхідності програмування заходів із реформування вищої освіти Міністерством освіти і науки України було визначено пріоритетні напрями змін у вищій освіті на 2018 – 2019 рр., серед яких: якість вищої освіти; інтеграція до європейського простору вищої освіти і наукових досліджень; освіта впродовж життя [3]. Кожен із наведених вище напрямів не лише може, а і повинен бути розглянутий через призму державно-управлінської науки, адже результати їх практичної реалізації, з одного боку, обумовлюють рівень досягнення суб’єктами державного управління мети реформування вищої освіти (забезпечення високої якості освіти на всіх її рівнях), а з іншого – впливають на рівень розвитку соціально-економічної підсистеми суспільства.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У межах змістовного спрямування державно-управлінської науки проблематика якості вищої освіти

у певному контексті свого складного та багатогранного змісту була розвинена у роботах С. Андрейчука, В. Бакуменка, Д. Бондара, Л. Гаєвської, Т. Гладкої, Н. Діденко, С. Домбровської, О. Дубровки, О. Жабенка, М. Іжі, О. Іваницької, В. Лугового, Т. Лукіної, В. Мороза, В. Огаренка, Л. Паращенко, О. Поступної, В. Садкового, С. Серьогіна та інших дослідників. Питання забезпечення якості вищої освіти, з огляду на свою неабияку значущість для суспільно-політичного та соціально-економічного розвитку держави та людини, постійно перебувають у межах наукової уваги дослідників. Про їх актуальність, хоча безумовно на дещо опосередкованому рівні, може свідчити факт перебування відповідної проблематики у фокусі наукової уваги дослідників під час роботи науково-практичних конференцій. Серед останніх науково-комунікативних заходів, тематична спрямованість яких була зосереджена на питаннях визначення змісту та практики функціонування системи вищої освіти, доцільно звернути увагу на Всеукраїнську науково-практичну конференцію “Сучасні проблеми та механізми регулювання міжнародних економічних відносин” (13.10.2018 р., м. Київ – Київський економічний науковий центр); Всеукраїнську науково-практичну конференцію “Управління закладами освіти на засадах акмеологічного підходу” (16.03.2018 р., м. Житомир – Житомирський Державний Університет ім. Івана Франка); Міжнародну науково-практичну конференцію “Формування сучасної моделі управління та підвищення якості менеджменту в системі вищої освіти” (20.04.2018 р., м. Дніпро – Університет митної справи та фінансів).

Серед найбільш очікуваних науково-комунікативних заходів потрібно звернути увагу на анонсовану Полтавським університетом економіки і торгівлі Міжнародну науково-методичну конференцію “Якість вищої освіти: компетентнісний підхід до підготовки сучасного фахівця”, яка була проведена 14 – 15 листопада 2018 р. Не менш цікавими за своїм змістовним спрямуванням є Міжнародні науково-практичні конференції “Вища освіта України у контексті інтеграції до європейського освітнього простору” (22.11 – 25.11.2018 р., м. Київ – Інститут проблем виховання НАПН України) та “Якість вищої освіти: українська національна система та європейські практики” (06.12 – 07.12.2018 р., м. Київ – Національний університет біоресурсів і природокористування України). Незважаючи на достатній рівень наукового опрацювання проблематики якості вищої освіти, окремі напрями її позиціонування у межах наукового знання все ще залишаються відкритими для подальших наукових розвідок.

Виокремлення невіршених раніше частин загальної проблеми. Проблематика якості вищої освіти загалом та питання забезпечення її якості зокрема є об’єктом наукової уваги дослідників. Традиційно, відвідна проблематика розглядалась через призму педагогічної наукової думки (13.00.02 – теорія та методика навчання; 13.00.06 – теорія та методика управління освітою; 13.00.09 – теорія навчання тощо), що, з одного боку, дало змогу дослідити зміст відповідного феномену в контексті теорії та практики

організації навчально-виховного процесу, а з іншого – стало причиною певної локалізації питань у межах окремого напрямку наукового знання. Серед останніх наукових напрацювань вчених-педагогів, тематична спрямованість яких була зосереджена на вирішенні проблематики вищої освіти та забезпеченні її якості, потрібно звернути увагу на роботи: В. Андрущенко, Ю. Бега, В. Гуменюка, О. Длугопольського, Г. Єльнікової, С. Калашнікової, І. Каленюк, С. Курбатова, Є. Ніколаєва, О. Нікуліної, Ю. Рашкевича, З. Рябової, В. Сацика, В. Свистун та інших дослідників.

Не зважаючи на факт превалювання педагогічної науки в системі дослідження змісту феномену якості вищої освіти, окремі його детермінанти все далі частіше позиціонують на рівні предмета наукових пошуків поза межами змісту її паспортів спеціальностей. Під час попередніх досліджень ми звернули увагу на наявність порівняно достатньої кількості наукових публікацій соціологічного, економічного, психологічного, політологічного та юридичного спрямування, тематична спрямованість яких певною мірою пов'язана з питаннями функціонування та розвитку системи вищої освіти [4]. З виокремленням державно-управлінської проблематики в окрему галузь наукового знання питання забезпечення якості вищої освіти, насамперед у контексті визначення місця, ролі та компетенції органів державної влади в системі її функціонування та розвитку, все далі частіше позиціонують на рівні пріоритетних напрямів в організації наукових пошуків. Про перебування проблематики функціонування та розвитку системи вищої освіти у межах предметного поля галузі науки “Державне управління” свідчать і такі факти, що: 1) державне управління вищою освітою не лише може, а і повинно розглядатись через призму діяльності органів державної влади щодо забезпечення виконання державою своїх основних функцій (по-перше, освіта традиційно розглядається у контексті соціальної функції держави; по-друге, освітня функція держави, в контексті змісту теорії інформаційного суспільства, розглядається на рівні однієї з основних функцій сучасної держави [5]); 2) предмет державного управління, з огляду на багатогранність прояву цілей держави та багатовекторність підходів до формулювання їх змісту, є надзвичайно складним і багатовимірним, а отже, не може мати прояв винятково в одному з різновидів галузей економіки (наприклад, Національний класифікатор України: Класифікація видів економічної діяльності ДК 009:2010 (Наказ Держспоживстандарту України № 457 від 11.10.2010 р.), лише у межах підгрупи 84.1 “Державне управління загального характеру; соціально-економічне управління”, має порівняно розгалужену за своїм змістом класифікацію, а саме: “84.11 – Державне управління загального характеру; 84.12 – Регулювання у сферах охорони здоров'я, освіти, культури та інших соціальних сферах, крім обов'язкового соціального страхування; 84.13 – Регулювання та сприяння ефективному веденню економічної діяльності” [6]. Наведена класифікація цілком однозначно ідентифікує питання регулювання освіти у межах компетенції

державного управління як різновиду, з одного боку, економічної діяльності, а з іншого – суспільного управління).

Отже, проблематика державного управління якістю вищої освіти цілком об'єктивно позиціонує у межах компетенційного поля державно-управлінської науки, але при цьому окремі її питання, не зважаючи на свою актуальність та практичну значущість, все ще залишаються відкритими для наукових досліджень. Серед невіршених раніше питань, доцільно звернути увагу на ті з них, зміст яких пов'язано з обґрунтуванням категоріальної сутності окремих дефініцій, поданої через призму сучасних поглядів на місце та роль держави у забезпеченні розвитку системи вищої освіти та її якості.

У межах цієї публікації ми ставимо за мету проаналізувати думки студентів щодо змістовного наповнення дефініції “якість вищої освіти” та, відповідно до отриманих результатів, опрацювати пропозиції щодо вдосконалення змісту та практики використання механізмів державного управління розвитком системи вищої освіти.

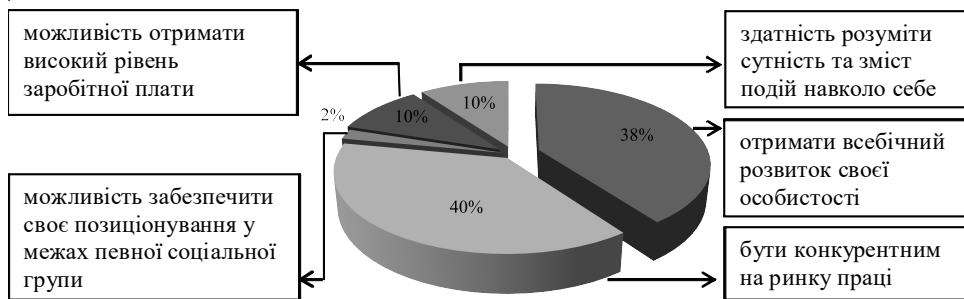
Виклад основного матеріалу. Категоріальний зміст дефініції “якість вищої освіти” не може бути розглянутий лише через призму академічних тлумачень, адже будь-яке визначення, не зважаючи на методологічний рівень його опрацювання та досконалість формулювання, має свій сенс лише у контексті того темпорального та просторового виміру, у межах якого власне і відбувалось його формування. Розуміння змісту певної категорії може бути досягнуто (доповнено), зокрема, і з прийняттям до уваги сприйняття його феномену за межами кола академічної спільноти. Цілком очевидно, що так званий неакадемічний погляд на зміст якоїсь категорії, як правило, не є результатом всебічного аналізу відповідного феномену з боку його автора, а отже, не може розглядатись, не лише на рівні академічного тлумачення, а і на рівні достатньо обґрунтованого визначення. Водночас, за певних умов, так званий погляд з боку може бути цілком об'єктивним, а отже, і таким, що заслуговує на увагу дослідників. У межах цієї публікації ми залишимо поза увагою аналіз змісту тлумачень категорії “якість вищої освіти”, які були надані свого часу вітчизняними та зарубіжними вченими, хоча, безумовно, такий напрям в організації наукових пошуків для розуміння сутності відповідного феномену є обов'язковим та значущим. Предметом нашої безпосередньої уваги стане дослідження змісту неакадемічної думки, яка, з одного боку, не претендує на всебічне розкриття категорії якості вищої освіти, а з іншого – може бути використана для уточнення змісту існуючих у науковій літературі тлумачень. Зважаємо, думка не пов'язаних із предметом аналізу експертів, у нашому випадку тих із суб'єктів, які не є безпосередніми представниками наукової громадськості, може бути розглянута не лише в контексті допоміжного ресурсу для уточнення змісту відповідної категорії, а і як відносно самостійне джерело для його формулювання. Нагадаємо, що у межах філософської наукової думки формування понять відбувається за допомогою трьох основних методів, а саме:

математичного, основою якого є такий метод мислення, як дедукція; емпірично-натурфілософський, заснований на індуктивних методах пізнання; гуманітарний, який передбачає використання індивідуально-аналітичного підходу [7]. Цілком очевидно, що кожен із цих підходів може бути використаний для обґрунтування можливості участі не пов'язаних із предметом аналізу суб'єктів у формулюванні змісту певної категорії.

Для більш повного розуміння сутності обраного нами предмета наукової уваги, вважаємо за доцільне навести опрацьоване нами під час попередніх наукових досліджень визначення змісту якості вищої освіти. У спрощеній формі, або у так званому “вузькому розумінні”, якість вищої освіти може означати збалансовану характеристику стану розвитку професійних та загальнолюдських якостей у контексті їх відповідності заздалегідь визначеним та узгодженим між основними акторами процесу здобуття вищої освіти та споживачами її результатів, цілей, норм, вимог та стандартів. У широкому сенсі якість вищої освіти – це збалансована характеристика системи вищої освіти щодо її здатності забезпечувати ефективну підготовку конкурентоспроможних фахівців, рівень реальних професійних та загальнолюдських якостей яких відповідає, з одного боку, нормативним вимогам національних та міжнародних стандартів, а з іншого – забезпечує задоволення особистості, держави та суспільства отриманим результатом, як у контексті його економічної складової, так і з огляду на соціальну значущість [8]. Наведене тлумачення тяжіє за своєю розбудовою та формою подання до академічного визначення, а отже, у межах саме цієї публікації може бути використане на рівні допоміжного або такого, зміст якого може бути уточненим.

Основою для аналізу неакадемічної думки щодо категоріального змісту якості вищої освіти нами було обрано результати опитування студентів, організація та проведення якого відбулись у межах програмних заходів стажування наукових та науково-педагогічних працівників Національного університету цивільного захисту України (м. Харків) “Теорія і практика забезпечення якості вищої освіти: педагогіка, психологія і управління” (21.04.2018 р. – 02.05.2018 р.) у Балтійській Міжнародній Академії (далі – БМА) (м. Рига, Латвія). Серед питань запропонованої авторами дослідження анкети були, зокрема, й ті, зміст яких було розбудовано навколо проблематики з'ясування базової детермінанти категорії “якість вищої освіти”. Респондентам було запропоновано обрати один із запропонованих варіантів, який, на їх думку, найбільш повно відображає концептуальний зміст відповідної категорії. Отримані нами під час обробки анкет результати наведено на рис. 1.

Результати аналізу відповідей респондентів (студентів БМА) щодо визначення найбільш значущої детермінанти в характеристиці змісту категорії “якість вищої освіти” дають змогу сформулювати основні узагальнення, які розглянемо нижче.

Рис. 1. Розподіл вподобань респондентів щодо визначення основної детермінанти категорії “якість вищої освіти”

По-перше, більшість респондентів (40%) дотримується думки, що якість вищої освіти може бути подана через рівень конкурентоспроможності фахівця на ринку праці. Майже такий відсоток (38%) респондентів переконані у тому, що основною детермінантою якості вищої освіти є її вплив на всебічний розвиток особистості. Таке вподобання респондентів стало певною несподіванкою для організаторів опитування, адже очікувалось, що респонденти нададуть перевагу більш матеріальній за своїм змістом детермінанті, а саме рівню заробітної плати. Водночас отриманий результат підтверджує наше припущення про поступову зміну парадигми навчання в університеті з надання та формування “знань, вмінь та навиків” на парадигму “знань, вмінь та ціннісних орієнтацій”. Акцент уваги непрофесійних експертів (респондентів) на значущості саме всебічного розвитку особистості надає нам можливість стверджувати про необхідність підсилення гуманітарної складової у навчальному процесі закладів вищої освіти (далі – ЗВО), не залежно від їх фахового спрямування.

По-друге, очікуваний організаторами опитування результат щодо відсутньої кореляції між “якістю вищої освіти” та “рівнем заробітної плати” не виправдався, адже лише 10% респондентів визначили відповідну детермінанту на рівні домінуючої. Цікаво, що саме такий відсоток респондентів надав перевагу “здатності розуміти сутність та зміст подій навколо себе”. Ця детермінанта за своїм змістом може бути співвіднесена з детермінантою “отримати всебічний розвиток своєї особистості”, а отже, їх аналіз може бути проведений у межах одного напрямку. Сумарна вага відповідних детермінант дорівнює 48%, що лише підтверджує нашу тезу про необхідність підсилення гуманітарної складової у навчальному процесі ЗВО.

Цікавим у контексті аналізу відповідей респондентів є факт порівняно невеликої значущості фактора “можливість забезпечити своє позиціонування у межах певної соціальної групи” для характеристики змісту феномену вищої освіти. Лише 2% з опитаних визначили відповідний фактор на рівні домінуючого. Отже, у контексті безпосередньої участі суб’єктів державного управління у формулюванні змісту та визначенні принципів реалізації напрямів реформування

системи вищої освіти, потрібно звернути увагу на той факт, що молодь не сприймає вищу освіту на рівні інструменту підвищення свого соціального статусу. Іншими словами, вища освіта перестає бути елітарною та, як результат, сприймається на рівні об'єктивної даності. Тенденція щодо зменшення ролі вищої освіти загалом та університету зокрема, у процесі забезпечення руху так званого соціального ліфту, може стати причиною зменшення рівня її якості. На сьогодні людина вже не сприймає вищу освіту (університет) на рівні механізму наближення індивіда до тих страт суспільства, представники яких традиційно користуються повагою та визнанням. З огляду на наведений вище результат (2%), механізм забезпечення переміщення людини до певної соціальної групи (страти) перебуває за межами вищої освіти, а отже, остання поступово може втратити зв'язок із сутністю свого виникнення. З одного боку, втрата вищою освітою ознак елітарності є цілком закономірним та об'єктивним явищем (на думку М. Троу, розвиток вищої освіти відбувається за напрямом її зміни з елітарної на масову та масової та універсальну [9]), а з іншого – таке явище може стати каталізатором руйнування її якості (на думку Ф. Альтбаха, набуття вищою освітою ознак масовості може стати причиною зниження рівня підготовки середньостатистичного студента та деградації якості академічної професії [10]). На негативний ефект від зниження рівня елітарності вищої освіти вказує О. Новіков, звертаючи увагу на існування принципової відмінності між елітарними та звичайними ЗВО [11].

По-третє, залучення студентів у ролі експертів із оцінювання об'єкта безпосередньої уваги, незалежно від площини його теоретичного або практичного позиціонування, є не лише виправданим, а і вкрай необхідним кроком. Важливість прийняття до уваги думки студентів під час проведення аналізу певних елементів системи вищої освіти обумовлена тим фактом, що студент є одночасно як замовником освітнянської послуги, так і безпосереднім об'єктом навчального процесу (контроль за рівнем відповідності результатів навчання вимогам ринку праці; моніторинг організації освітнього процесу тощо). Крім того, саме студент є найбільше зацікавленим в отриманні якісного продукту суб'єктом, а отже, його участь у моніторингу якості вищої освіти є не лише виправданою, а і вкрай необхідною.

Висновки і перспективи подальших розвідок. Зважаючи на вище наведене, можемо сформулювати такі основні висновки:

1. З огляду на опосередковану можливість участі держави у формуванні змісту навчальних програм (висування вимог щодо рівня знань та професійних компетенцій майбутніх фахівців), вважаємо за необхідне запровадити норму щодо обов'язкової наявності у навчальному плані підготовки майбутніх фахівців тих дисциплін, які сприяють “всебічному розвитку особистості” та становленню людини як громадянина. Перелік таких навчальних дисциплін, а також їх обсяг, потребують додаткового обговорення та обґрунтування. Окрім того, при визначенні загального переліку запропонованих до вивчення

навчальних дисциплін необхідно підсилити обсяг саме тих із них, які забезпечують впевнене позиціонування фахівця на ринку праці. Іншими словами, держава, використовуючи інструментарій нормативно-правового механізму державного управління, повинна сформулювати норми, дотримання ЗВО яких забезпечить набуття майбутнім фахівцем конкурентних знань, вмінь та системи цінностей.

2. З метою недопущення зменшення ролі вищої освіти в процесі розвитку людини та суспільства, з одного боку, та запобігання втрати вищою освітою ознак (характеристик) елітарності – з іншого, вважаємо за доцільне суттєво підвищити вимоги як до суб'єктів, так і до об'єктів навчального процесу. Держава, шляхом інституалізації певних норм, повинна забезпечити підвищення якості відбору абітурієнтів (наприклад, шляхом підвищення мінімально допустимого рівня результатів ЗНО, які надають право на навчання у ЗВО) та кандидатів на посади наукових та науково-педагогічних працівників (наприклад, шляхом удосконалення конкурсного відбору на заміщення вакантних посад та запровадження практики використання так званого ефективного контракту [12]).

3. З метою залучення об'єктів навчального процесу (студентів, слухачів, аспірантів тощо) до оцінювання якості вищої освіти на рівні складового елементу: системи забезпечення закладами вищої освіти якості освітньої діяльності та якості вищої освіти (система внутрішнього забезпечення якості); системи зовнішнього забезпечення якості освітньої діяльності закладів вищої освіти та якості вищої освіти; системи забезпечення якості діяльності Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти (далі – НАЗЯВО) і незалежних установ оцінювання та забезпечення якості вищої освіти, вважаємо за необхідне:

– у межах нормативно-правового механізму державного управління якістю вищої освіти пропонуємо передбачити інституціональне закріплення участі здобувачів вищої освіти у процесі моніторингу якості освітньої діяльності та якості вищої освіти;

– у межах інформаційного механізму державного управління якістю вищої освіти вважаємо за необхідне розглянути можливість опрацювання рейтингу ЗВО, основою складання якого є думка студентів щодо якості вищої освіти;

– у межах адміністративно-організаційного механізму державного управління якістю вищої освіти запропонувати, принаймні державним ЗВО, запровадити постійно діючу систему електронного опитування студентів із обов'язковим оприлюдненням отриманих результатів;

– у межах суспільно-політичного механізму державного управління якістю вищої освіти пропонуємо включити до складу НАЗЯВО, на умовах асоційованого членства, представників студентських самоврядних організацій.

З огляду на складність та багатогранність прояву порушеного питання, вище наведені висновки не вичерпують його змісту, а лише доповнюють існуючі у межах наукової літератури підходи до його вирішення. Серед найбільш

перспективних напрямів в організації наукових пошуків, відповідно до обраного нами предмету дослідження, доцільно звернути увагу на ті з них, які пов'язані з визначенням місця та ролі основних суб'єктів реформування вищої освіти у її проведенні. Окрім того, уваги дослідників потребують питання щодо статусу держави (державо-аудитор; держава-контролер; держава-учасник) у забезпеченні якості вищої освіти.

Список використаної літератури

1. Реформа освіти є пріоритетною // Новини. 2018. 3 верес. URL : <https://www.president.gov.ua/news/reforma-osviti-ye-prioritetnoyu-bo-ye-investiciyeyu-v-majbut-49346> (дата звернення: 17.10.2018).
2. Порошенко П. Ключ до європейського майбутнього України // Політика. 2018. 21 серп. URL : <https://ua.interfax.com.ua/news/political/525924.html> (дата звернення: 17.10.2018).
3. Гриневич Л. М. Пріоритетні напрями змін у вищій освіті на 2018 – 2019 рр. URL : https://mon.gov.ua/storage/app/media/vishcha-osvita/infographik/MON_priotety_new.pdf (дата звернення: 17.10.2018).
4. Moroz S. State management of higher education quality as an object of dissertations' researches: analysis of the substantial orientation of science researches // Authority and society (History, Theory, Practice). 2017. № 4 (44). P. 15—23.
5. Дронов В. Ю. Освітня функція сучасної держави та особливості її реалізації приватними вищими навчальними закладами : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юридич. наук : спец. 12.00.01. "Теорія та історія держави і права; історія політичних і правових учень". Одеса, 2018. С. 6.
6. Класифікація видів економічної діяльності ДК 009:2010. URL : http://www.ukrstat.gov.ua/klasf/nac_kls/op_dk009_2016.htm (дата звернення: 17.10.2018).
7. Савченко В. Н., Смагин В. П. Начала современного естествознания : тезаурус. Ростов-на-Дону : Феникс, 2006. С. 233.
8. Мороз С. А., Мороз В. М. Зміст дефініції "якість вищої освіти" в контексті наукових поглядів представників східноєвропейських наукових шкіл // Теорія і практика управління соціальними системами: філософія, психологія, педагогіка, соціологія. 2017. № 2. С. 71.
9. Trow M. Reflections on the Transition from Elite to Mass to Universal Access: Forms and Phases of Higher Education in Modern Societies since WWII // International handbook of higher education. 2006. P. 243—280.
10. Altbach Ph. G. The International Imperative in Higher Education. Boston : Sense Publishers, 2013. P. 10.
11. Новиков А. М. Что такое элитарное образование? // Народное образование. 2004. № 1. С. 62—66.
12. Мороз В. М. Конкурс на заміщення посад науково-педагогічних працівників як складова механізму державного управління розвитком трудового потенціалу вищого навчального закладу // Ефективність державного управління : зб. наук. пр. Вип. 38 / за заг. ред. чл.-кор. НАН України В. С. Загорського, доц. А. В. Ліпенцева. Львів : ЛПІДУ НАДУ, 2014. С. 252—259.

Moroz Svitlana Anatoliyivna

*Candidate of Public Administration (PhD),
Senior Research Officer of Training Research and Production Center,
National University of Civil Protection of Ukraine*

ORCID 0000-0002-2696-1278

e-mail: ra.ekma@gmail.com

DETERMINANTS OF HIGHER EDUCATION AS A BASIS FOR IMPROVEMENT MECHANISMS OF PUBLIC MANAGEMENT OF ITS PROVIDING

Problem setting. The issue of reforming of higher education and its quality providing with the look on its importance for social-economic development and society, always stays within the range of professional attention of subjects of public administration.

Recent research and publications analysis. The question of higher education quality providing from the point of view on its importance for social-political and social-economical development of country and person, always maintain within the range of science interest of researchers. Within the framework of the substantial direction of public administration science, the problem of the quality of higher education in one or another context of its complex and multifaceted content has been developed in the works V. Bakumenko, L. Haievskva, T. Hladka, S. Dombrovska, O. Dubrovka, O. Zhabenko, V. Luhovyi, T. Lukina, V. Moroz, V. Oharenko, O. Postupna, V. Sadkovyi, S. Serohin and other researchers.

Highlighting previously unsettled parts of the general problem. Problematics of the public administration of higher education quality is objectively positioned within competence field of public-administration science, but also at the same time its certain issues, despite of being relevance and their practical impotence, are still open for science researches. Among the unsolved before questions, we should pay attention those, sense of which is connected with the substantiation of the categorical essence of individual definitions presented through the prism of modern views on the place and role of the state in ensuring of the development of the higher education system and its quality.

Paper main body. In the framework of its publication we make an aim to make a research of students thoughts as for informational content of the definition “quality of higher education” and according to the results, to develop proposals to improve the content and practical usage of public administration mechanisms for the higher education development

Analysis of results of the respondents answers as for determining the most important determinant in the characteristics of the category sense “higher education quality” lets us formulate following statements

First of all, respondents majority (40%) keep to the thought that higher education quality should be represented though the level of specialist’s competitiveness on the labor market. About the same percentage (38%) of respondents are sure that the main determinant of the higher education is its influence on the personality’s comprehensive development. The achieved results prove the gradual change of paradigm of studying in the university from giving and forming of “knowledge, skills and abilities” to the paradigm “knowledge, skills and valuable orientations”.

Secondly, the expected by organisers result as for significant correlation between “higher education quality” and “level of salary” was not proven, as only respondents’ 10% determined

such determinant on the dominating level. Interesting that the same amount of respondents preferred “an ability to understand the essence and the sense of the actions around oneself”. The sense of this determinant can be compared with the determinant “obtain own personality’s comprehensive development”, and so their analysis can be held in the sphere of the same direction. The percentage sum of these determinants is equal to 48 %, what only proves a thesis about the need to strengthen the humanitarian component in the universities studying process.

Thirdly, in the context of the analysis of the respondent’s answers, interesting can be fact of comparably low importance of the factor “an opportunity to provide own positioning in a framework of certain social group” as for characteristics of the sense of phenomena of higher education. Only 2% of surveyed chose this fact on the level of dominating. So in the context of direct participation of subjects of the public administration in formulating of sense and determining of principles of realization direction of reformation of the higher education system, we should pay attention to the fact that youth doesn’t consider higher education to be on the level of a to increase own social status. In other words higher education stops being elitist and as a result is considered on the level of objective reality.

Conclusions of the research and prospects for further studies. Taking into account mentioned above we can formulate such main conclusions.

1. With the aim to prevent decreasing of the higher education’s role in the development of a person and society, on the one hand, and prevent higher education losing elitist signs (characteristics), we find advisable:

– establish a norm as for the obligatory of having a studying plan of preparations of future specialists those disciplines which influence “personality’s comprehensive development” and person’s attitude as citizen’s;

– significantly increase the requirements for both subjects and objects of the educational process. Country, in a way of institutionalization of certain norms should provide increase of the quality of applicants and candidates chose on the positions of scientific and pedagogical workers.

2. Among the directions improving of the sense of practice of using of mechanisms of public administration of higher education quality the we consider these to be most promising:

– in the framework of the normative-legal mechanisms public administration of higher education quality we advice to foresee institutional consolidation of the participation of applicants for higher education in the process of monitoring the educational activities quality and the higher education quality;

– in the framework of the information mechanisms of public administration of the higher education quality, we find it is needed to consider a probability of creating a university ranking, in which the base should be students attitude as for higher education quality;

– in the framework of the administrative and organizational mechanisms of public administration of higher education quality to propose universities permanent system of electronic survey of students with obligatory results publication;

– in the framework of social-political mechanism of public administration of higher education quality propose to add into National Agency for Quality Assurance in Higher Education of Ukraine, on terms of associate membership, representatives of student self-governing organizations.

Key words: higher education quality; mechanisms of public administration; determinants of the higher education quality; students’ survey; providing of the higher education quality; public administration.

References

1. Reforma osvity ye prioritetnoiu. (2018). URL : <https://www.president.gov.ua/news/reforma-osviti-ye-prioritetnoyu-bo-ye-investiciyeyu-v-majbut-49346> [in Ukrainian].
2. Poroshenko, P. (2018). Kliuch do yevropeiskoho maibutnoho Ukrainy – v yakisnii osviti. *Polityka*. URL : <https://ua.interfax.com.ua/news/political/525924.html> [in Ukrainian].
3. Hrynevych, L. M. (2018). *Priorytetni napriamy zmin u vyshchii osviti na 2018 – 2019 rr.* // Ministerstvo osvity i nauky Ukrainy. URL : https://mon.gov.ua/storage/app/media/vishcha-osvita/infographik/MON_prioritety_new.pdf [in Ukrainian].
4. Moroz, S. (2017). State management of higher education quality as an object of dissertations' researches: analysis of the substantial orientation of science researches. *Authority and society (History, Theory, Practice)*, № 4 (44), pp. 15-23.
5. Dronov, V. Iu. (2018). *Osvitnia funktsiia suchasnoi derzhavy ta osoblyvosti yii realizatsii pryvatnyimi vyshchymy navchalnymy zakladamy.* (Candidate's thesis). Odesa. p. 6 [in Ukrainian].
6. Klasyfikatsiia vydiv ekonomichnoi diialnosti DK 009:2010. (2010). URL : http://www.ukrstat.gov.ua/klasf/nac_ks/op_dk009_2016.htm [in Ukrainian].
7. Savchenko, V. N., Smahyn, V. P. (2006). *Nachala sovremennoho estestvoznanyia.* Rostov-na-Donu : Fenyks. 336 p. [in Ukrainian].
8. Moroz, S. A., Moroz, V. M. (2017). Zmist definitsii "yakist vyshchoi osvity" v konteksti naukovykh pohliadiv predstavnykiv skhidnoievropeiskykh naukovykh shkil. *Teoriia i praktyka upravlinnia sotsialnyimi systemamy: filosofii, psykholohiia, pedahohika, sotsiologhiia*, № 2, pp. 58-71 [in Ukrainian].
9. Trow, M. (2006). Reflections on the Transition from Elite to Mass to Universal Access: Forms and Phases of Higher Education in Modern Societies since WWII. *International handbook of higher education*, pp. 243-280.
10. Altbach, Ph. G. (2013). *The International Imperative in Higher Education.* Boston: Sense Publishers. 212 p.
11. Novykov, A. M. (2004). Chto takoe zlytarnoe obrazovanye? *Narodnoe obrazovanye*, № 1, pp. 62-66 [in Russian].
12. Moroz, V. M. (2014). Konkurs na zamishchennia posad naukovo-pedahohichnykh pratsivnykiv yak skladova mekhanizmu derzhavnoho upravlinnia rozvytkom trudovoho potentsialu vyshchoho navchalnoho zakladu. *Efficiency of Public Administration*, Issue 38, pp. 252-259 [in Ukrainian].

Paper submitted: 01.11.2018

Paper accepted: 29.11.2018

Цитування: Мороз С. А. Детермінанти якості вищої освіти як підґрунтя для вдосконалення механізмів державного управління її забезпеченням // Ефективність державного управління : зб. наук. пр. Вип. 4(57) : у 2 ч. Ч. 1 / за заг. ред. чл.-кор. НАН України В. С. Загорського, доц. А. В. Ліпенцева. Львів : ЛРІДУ НАДУ, 2018. С. 96—107.

Citation: Moroz, S. A. (2018). Determinanty yakosti vyshchoi osvity yak pidgruntia dlia vdoskonalennia mekhanizmiv derzhavnoho upravlinnia yii zabezpechenniam. *Efficiency of Public Administration*, Issue 4(57), pp. 96-107.